

STRÖMSTAD AKADEMI

Nordiskt institut för avancerade studier

NYHETSBREV/NEWSLETTER MAJ 2020

Innehållsförteckning

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta	1
Rektors rapport	3
Peter Fritzells rapport	4
Rektorsvalet	6
Framtidsgruppen	6
Vetenskapskrönika i Strömstads tidning	9
Välfärden	10
Pandemin	12
Hemsidan	21
Debatt	23

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta

R_e_d_a_k_t_ö_r_e_n_s_ _r_u_t_a_ _Anders Gustavsson: Editor's Corner

Rektor och fysiker Lars Broman rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi.

Ryggkirurg och styrelseordförande Peter Fritzell rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi.

Maj månads krönika i Strömstads Tidning den 23 maj skrevs av **lingvist Jens Allwood**. Han diskuterar begreppen tillit och förtroende och ställer sig frågan hur dessa begrepp kommer att påverkas av Covid 19.

Förslag till nya krönikor i Strömstads Tidning skickas till **Mariana Back** med adress: mariana.back@tekniskamuseet.se.

Ekonom John Fletcher fortsätter artikelserien med temat "Vad händer med vår välfärd?"

Redaktör: Anders Gustavsson
Layout: Per Flensburg

Denna gången är temat "Några effekter av smygsparatet".

Didaktikerna Åsa Morberg och Lars-Torsten Eriksson varnar för en coronarabatt inom skolvärlden. Satsa i stället på att integrera informationsteknologin i pedagogiken.

<https://www.lararen.se/nyheter/debatt/debatt-ska-dagens-elever-verkligen-fa-en-coronarabatt>

Forskaren i företagsekonomi Rune Wigblad är en livlig samhällsdebattör. Han argumenterar i olika svenska media för betydelsen av att satsa på och utreda möjligheterna för magnettag i Sverige i likhet med i Kina, senast i NyTeknik.

<https://www.nyteknik.se/opinion/magnettagar-den-mest-miljosmarta-losningen-6996080>

Barnläkare Gudmund Bergqvist fortsätter en tidigare diskussion i marsnumret av nyhetsbrevet om vad som kan komma att hända i världen efter coronapandemin.

I Strömstads Tidning den 5 maj 2020 diskuterade **barnläkare Gudmund Bergqvist** och **informatikforskare Per Flensburg** hur Strömstad akademi kan stödja arbetslösa ström-

stadungdomars utbildning i samband med coronakrisen.

Barnläkare Gudmund Bergqvist samordnar arbetet inom Akademiens fem lokalavdelningar i Falun, Göteborg, Lund-Malmö, Stockholm-Uppsala och Strömstad. Han är också ansvarig för Akademiens videoserie.

Informatikforskare Per Flensburg rapporterar om den nya hemsidan som togs i bruk den 9 maj.

Kemist Ulf Berg rapporterar om det kommande rektorsvalet den 15 juni.

En telefonkonferens med Framtidsgruppen och Arbetsutskottet ägde rum den 29 maj.

Försök att värva nya medlemmar till Akademin, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till rektor Lars Broman:

lars.broman@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till juninumret av Nyhetsbrevet med deadline den 26 juni 2020 till anders.gustavsson@ikos.uio.no. Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning.

Sänd också bidrag till Akademiens skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, och Akademiens virtuella serie under adressen: gudmund.bergqvist@hotmail.com.

Rector and physicist Lars Broman reports on current news at Strömstad Academy.

Surgeon and Chairman of the Board Peter Fritzell also reports on current news at Strömstad Academy.

May's cronicle in Strömstads Tidning on 23 May was written by the **linguist Jens Allwood**. He discusses the concepts of trust and confidence and asks how these concepts will be influenced by Covid19.

Proposals for new chronicles in Strömstads Tidning should be sent to **Mariana Back** with e-mail address: mariana.back@tekniskamuseet.se.

The didactics Åsa Morberg and Lars-Torsten Eriksson warn of a coronary discount in the school world. Instead, they suggest to invest in integrating information technology into pedagogy.

Researcher in business economics Rune Wigblad is an active social debater. He argues in various Swedish media for the importance of investing in and exploring the opportunities for magnetic levitation (maglev) trains in Sweden like China, now latest in the journal NyTeknik (New Technology).

Economist John Fletcher continues his article series with the theme "What Happens to Our Welfare?" This time the theme is "Where do these cutbacks take us?"

Pediatrician Gudmund Bergqvist continues an earlier discussion in the March issue of the Newsletter about what may happen in the world after the corona pandemic.

In Strömstad's Journal on 5 May, 2020, **pediatrician Gudmund Bergqvist and information system scientist Per Flensburg** discussed how Strömstad Academy can support the education of unemployed youngsters in connection with the corona crisis.

Pediatrician Gudmund Bergqvist coordinates the work within the Academy's five local chapters in Falun, Gothenburg, Lund-Malmö, Stockholm-Uppsala and Strömstad. He is also responsible for the Academy's video series.

Information system scientist Per Flensburg reports on the new website that came into use on 9 May.

Chemist Ulf Berg reports on the upcoming election for a new Vice-Chancellor in the Academy on 15 June.

A telephone conference with the Future Group and the Executive Committee took place on 29 May.

I want to urge a previous call for all members to verify and complete their personal information on the Academy website. Also try to recruit new members to the Academy,

not least young scholars. Please, send suggestions to: lars.broman@stromstadakademi.se

I wish new contributions to the June issue of the Newsletter sent to my e-mail address with deadline on 26 June 2020: anders.gustavsson@ikos.uio.no. Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Swedish contributions should have an English translation.

Please, also send contributions to the Academy's publication series Acta Academiae Stromstadiensis AAS, and the new virtual series to the e-mail address: gudmundbergqvist@hotmail.com

Anders Gustavsson

Rektors rapport

Lars Broman: Från er rektor From your Vice Chancellor

New Fellow of Strömstad Academy

Björn Zethräus was appointed Professor of Bio Energy Technology (professor i bioenergiteknik) 26/5-20. I wish you most welcome as our newest Fellow!

Strömstad Academy Annual Meeting 15 June 2020 and Academic Festival 16-18 October 2020

The Annual Meeting will as previously announced take place Monday 15 June 16:00-17:30. We aim to hold it in Fars sal, Strömstad City Hall with the possibility to attend digitally using the program GoTo-Meeting. Strömstad Academy Fellows were formally summoned with e-mails sent out on 15 May. Fellows who want suggestions to be decided upon have to send those to the Board, c/o Peter Fritzell:

peterfritzell@gmail.com

no later than 1 June. Complete notice with agenda will be sent by email to all Fellows on 8 June.

For me, this Annual Meeting will be very special. I have been your Vice Chancellor since the start of Strömstad Academy 10 September 2008, but now my successor will be elected. The new Vice Chancellor will take office on 1 January 2021.

I am responsible for arranging the Academic Festival together with Anders Gustavsson. As reported by Peter Fritzell, the part of the Festival that is open for the general public and includes seminars and presentations 16-17 June has been cancelled due to the Covid-19 pandemics. We now plan that a full Festival Program will take place in Strömstad 16-18 October. Coming Newsletters will keep you updated.

Annual Membership Fee SEK 600 for Appointed Fellow and SEK 200 for Supporting Fellow Overdue

In January, all Fellows received a new-year letter by means of regular mail from our then Treasurer and me. If you didn't receive a letter the reason could be that you have changed your postal address. If so, please at once (before you forget it) email your new address to akademi@stromstadakademi.se. In this letter we urged you to pay your membership fee for 2020 asap and no later than in April. Please transfer the fee from inside Sweden to plusgiro 1115-5 and from abroad to our account IBAN SE38 9500 0099 6042 0001 1155, BIC NDEASESS, and Bank Nordea, SE-10571 Stockholm, SWEDEN. The annual meeting 2019 decided that the Academy should accept that not everyone paid the fee for that year, but that this should not be accepted for 2020. So please don't miss to pay the fee for 2020 – you are valuable for the Academy!

In March, our Treasurer decided to leave the Academy so since then, the responsibility for the economy has been put on me. So, on 7 May, I sent 60 individual e-mails to Fellows

who hadn't paid. Out of them, 25 have paid during May and 3 replied that they wanted to leave the Academy. Up to 28 May – when I write this – the status of paid annual fees is this: 98 Appointed Fellows have either paid or are Honorary Professors (who are exempt from paying) while 25 have not paid (but there are two payments lacking a statement of the Fellow's name). 11 Supporting Fellows have paid and 7 have not. Hopefully, some of you remaining 30 Fellows soon realize that you want to continue as Fellow of Strömstad Academy!

Lars Broman

Peter Fritzells rapport

200527/PF

Från ordförande,

Kollegor och ledamöter i Strömstad akademi, jag hoppas att ni alla är vid god hälsa!

Pandemin fortsätter att styra mycket av våra liv, och nya rutiner börjar långsamt bli en del av vår vardag. Till dessa hör till exempel möten via olika nät-fora. Det finns många olika sådana, och gemensamt för dessa är att man kan kommunicera via både syn och hörsel, inklusive kan man se varandras dokument.

DOCK! Inga av dessa mötesfunktioner fungerar ännu utan störningar! Det är viktigt att alla är införstådda med det, och också att vi har överenskommelser för hur vi löser eventuella problem som uppstår under ett pågående möte. Jag bifogar instruktioner i slutet av denna skrivelse, och de kommer även att skickas ut till alla ledamöter innan våra möten.

AU har sammanträtt varje vecka den senaste tiden, och de andra arbetsgrupperna har också varit mycket aktiva. Rune Wigblad har åtagit sig att kontakta Strömstads kommunstyrelse för att erbjuda Akademiens hjälp på de sätt som vi kan under den svåra period som kommunen nu genomlever. Strömstad är särskilt drabbat eftersom kommunen är

väldigt beroende av gränshandeln med Norge, och inga resor mellan länderna utan stränga karantänsregler tillåts för närvarande.

Framtidsgruppen är som vanligt aktiv, och kommer att lägga fram sitt slutförslag på Årsmötet den 15/6. Se tidigare Nyhetsbrev.

VIKTIGT! För att våra virtuella möten ska kunna genomföras på bästa sätt kommer vi att ha test-möten tisdagen den 1/6, tisdagen 9/6, torsdag 11/6 och söndagen den 14/6. Alla tider klockan 1600 CET. Mer information kommer!

På grund av corona-viruset har vi också ett extra Styrelsemöte den 3/6 och sedan också ett sådant på eftermiddagen den 15/6 kl 13.00-14.30, och därefter Årsmöte kl. 17.00-18.30.

I oktober, 16-18/10, kommer vi förhoppningsvis att kunna samlas i Strömstad för ett extra Årsmöte. Vi får avvakta händelseutvecklingen och återkomma om detta så fort vi har relevanta uppgifter att gå på.

AU har, tillsammans med vår jurist i akademien Hans-Olof Jönsson, kontrollerat juridiken kring att ha mötet delvis på virtuell väg, och han meddelar att inget i stadgarna motsäger detta. Röstning om framlagda förslag/motioner kan alltså genomföras och beslutas på vanligt vis.

Jag ber alla som har en motion att lägga fram för Årsmötet att snarast skicka denna till Styrelsen. Dessa kommer att förberedas på nästa Styrelsemöte den 3/6.

Valberedningen med Ulf Berg som ordförande, har varit aktiv, och kommer inom kort att föreslå ledamöter för post som rektor eftersom Lars Broman avgår vid årsskiftet. Vi kommer också att behöva tillsätta en ny kassör, liksom en ny vice ordförande. Det känns väldigt bra att det finns aktiva ledamöter som är villiga att ta på sig dessa uppdrag.

Den nya Hemsidan är nu till stor del på plats efter ett förnämligt arbete av framför allt Per Flensburg i Hemsidesgruppen; <http://stromstadakademi.se/wp2/>

På Hemsidan finns nu ett "Diskussionsforum", där ledamöter kan presentera idéer och förhoppningsvis knyta ihop kollegor i tvärvetenskapliga projekt. Sådana menar jag kommer att bli viktiga i det framtida arbetet.

Antologin om Forskarkarriär är klar, och de av er som inte beställt den kan göra så i Strömstads Bokhandel. Den kan visa sig bli viktig i arbetet med att hjälpa yngre forskare framåt i karriären.

Antologin Renewable energy är under uppstart, och många ledamöter har förklarat sig villiga att delta i arbetet, och detsamma gäller en mycket aktuell antologi om epidemier där flera ledamöter förklarat sig intresserade av att bidra.

Som tidigare sjuder det av idéer och aktiviteter i Strömstad akademi, och jag tackar alla ledamöter för ert stora och konstruktiva engagemang.

Vårhälsningar, Peter

ENGLISH

200527 / PF

From the Chairman,

Colleagues and members of Strömstad Academy, I hope you are all in good health!

The corona pandemic continues to control much of our lives, and new routines are slowly starting to become part of our everyday lives. These include, for example, meetings via various online forums. There are many different ones, and common to these is that you can communicate both visually and auditory, including seeing each other's documents.

THOUGH! None of these meeting functions still work without interruptions! It is important that everyone is aware of this, and that we also have agreements on how to solve upcoming problems that arise during an ongoing meeting. I enclose instructions at the end of this letter, and they will also be sent out to all members before our web-meetings.

AU has been meeting every week lately, and the other working groups have also been continually active. Rune Wigblad has contacted Strömstad's municipal board to offer the Academy's assistance in the ways that we can during the difficult period that the municipality is currently experiencing. Strömstad is particularly affected because the municipality is very dependent on the border trade with Norway, and no travel between the countries without strict quarantine rules is currently allowed.

The Future Group is, as usual, active, and will present its final proposal at the Annual Meeting on 15/6. See previous Newsletter.

IMPORTANT! For our virtual meetings to be carried out in the best possible way, we will have test meetings on Tuesday 1/6, Tuesday 9/6, Thursday 11/6 and Sunday 14/6. All times at 1600 CET. More information will come!

Due to the corona virus we also have an extra Board meeting on 3/6 and then also one in the afternoon on 15/6 at 13.00-14.30, and thereafter the Annual Meeting at 17:00 to 18:30.

In October 16-18/10, hopefully we will be able to gather in Strömstad for an extra Annual Meeting. We must await the development of the event though and come back to it as soon as we have relevant information to go on.

AU, together with our lawyer Hans-Olof Jönsson in the Academy, has checked the law on having the meeting partly on a virtual path, and he announces that nothing in the statutes contradicts this. Voting on proposals can thus be carried out and decisions will be taken in the usual way.

I ask everyone who has a proposal to submit this to the board as soon as possible.

The Nominating Committee, chaired by Ulf Berg, has been active, and will within short present members/candidates for the post as Vice-Chancellor since Lars Broman resigns at the end of 2020. We will also need to

appoint a new treasurer, as well as a new vice chairman. It feels exceptionally good that there are active members who are willing to take on these assignments.

The new Website is now largely in place after a notable work by, above all, Per Flensburg in the Website Group; <http://stromstadakademi.se/wp2/>

On this Website there is now a "Discussion Forum", where members can present ideas and hopefully connect to colleagues in interdisciplinary projects. Such activities I mean will be important in the future work.

The anthology on Researcher Career is completed, and those of you who have not ordered it can do so at the Strömstad Bookstore. It can prove to be important in the work of helping younger researchers move forward in their careers.

The anthology Renewable energy is under way, and many members have declared their willingness to participate, and the same applies to a very recent upcoming anthology on "epidemics" where several members have expressed their interest in contributing.

As before, it is buzzing with ideas and activities in Strömstad Academy, and I thank all the members for your great and constructive commitment.

Spring greetings, Peter

Rektorsvalet

Från Valberedningen

För första gången sedan starten skall Strömstad akademi välja en ny rektor efter Lars Broman. Detta valet kommer att ske den 15 juni i samband med den blandade fysiska och virtuella stämman. Valberedningen har fått tre nomineringar:

- Per Flensburg
- Bodil Frisdal
- Åsa Morberg

Valberedningen har uppmanat kandidaterna att inkomma med en avsiktsförklaring. Den kommer att göras tillgänglig på akademiens hemsida. Alla ledamöter ombeds begrundade dessa handlingar inför valet och att delta i omröstningen som kommer att ske i sluten form.

Ytterligare information kan tillkomma.

Ulf Berg för valberedningen

From the Nominating Committee

For the first time in its history, Strömstad Academy will elect a new vice chancellor after Lars Broman. This election will take place on June 15 in conjunction with the mixed IRL and virtual meeting. The Nominating Committee has received three nominations:

- Per Flensburg
- Bodil Frisdal
- Åsa Morberg

The Nominating Committee has invited the candidates to submit a letter of intent. This will be made available on the Academy's website. All members are asked to consider these documents before the election and to participate in the voting, which will take place in a closed form.

Additional information may be added.

Ulf Berg on behalf of the Nominating Committee

Framtidsgruppen

Det finns en vilja i akademien att utvecklas så att ledamöterna får möjligheter att forska och att bygga upp den funktionalitet som behövs för att kunna bedriva forskning och att locka till sig finansiering. Som tidigare har rapporterats har en framtidsgrupp bildats för att kunna utveckla akademien i den uttalade riktningen. Den består av Johan Vestlund (sammankallande), John Fletcher (Falu-gruppens ordförande) samt Åsa Morberg

(styrelseledamot). Vårt motto är: Det är bra att tänka efter före, så att man har kontroll på läget och gör rätt saker i rätt tid.

Hur får man till den där känslan av kvalitet som kommer från ett genuint hantverk? En del människor har en förmåga att åstadkomma skapelser som märkbart höjer sig över genomsnittet. Det finns till exempel kockar som har handlaget; deras maträtter blir fantastiska. En del hotellägare har också den där förmågan att erbjuda sina kunder något som verkligen är utöver det vanliga. Det finns till och med elektronikprodukter som bjuder på den där känslan. Apple tilltalar en annan grupp av människor än Microsoft/Windows, mycket därför att de bjuder på mer känsla och att Applekunderna inte vill fördjupa sig i tekniken. Att det är så beror förmodligen på att Steve Jobs (före detta VD på Apple) hade andra ambitioner än vad Microsoft hade. När han var med och lanserade en ny produkt sade han att varje ikon på skärmen skulle kännas som att man skulle vilja slicka på den. Jobs förstod att ordet kvalitetskänsla är sammansatt av två ord: kvalitet och känsla. I hans fall var känslan definitivt med i produkterna. Och om man tänker premiumsegment i olika produktkategorier så är det närmast ett krav att hantverket ska kännas; produktutvecklarna måste verkligen ha tänkt sig in i sina användares situation och höjt standarden på sina produkter, oavsett om det handlar om mat, hotell eller om datorer. Men vad är det då som vissa tillverkare missar när de skapar produkter utan känsla? Det finns ju andra tillverkare som klarar av att förmedla känslan med bravur? Steve Jobs gav oss svaret när han talade om att vilja slicka på ikonerna. Han tänkte inte bara teknisk funktion. Det finns många produkter där man, enligt specifikationerna i databladet, verkligen har en viss funktionalitet eller prestanda, men man har missat små, men viktiga detaljer som har betydelse för den som ska använda produkten. Sådana missar som gör att maten saknar smak, inredningen i hotellet ser tråkig ut, funktionen i dataprogrammet är ogenomtänkt och svåränvänd. Du kan lugnt

utgå från att en instruktionsbok är beviset på dålig produktdesign. Man ska inte behöva läsa en svårtydd instruktionsbok bara för att kunna använda en vardagspryl – då är användargränssnittet alltför dåligt. Det är intressant att två konkurrerande produkter kan vara så olika trots att de tekniska specifikationerna är i det närmaste identiska. Förklaringen är att all kvalitet inte alltid är mätbar. Robert Pirzig, mannen som skrev 'Zen och konsten att sköta en motorcykel', menade att kvalitet i grunden är odefinierbar; alla vet vad kvalitet är, men eftersom begreppet betyder olika saker i olika sammanhang, så blir det väldigt svårt att kunna mäta det. Om vi går tillbaka till Jobs ikoner, så ser vi ett typexempel på omätbar kvalitetskänsla. Naturligtvis måste de tekniska specifikationerna i databladet vara uppfyllda om det är önskvärda egenskaper, men sedan ska de toppas av kvalitetskänsla.

Var kommer Strömstad akademi in i det här då? Jo, när framtidsgruppen skissar på hur vår organisation kommer att se ut, så har vi ambitionen att akademien ska bevara den här kvalitetskänslan av entusiasm, energi och full fart som vi kan känna idag, men framtidsgruppens uppdrag sträcker sig inte riktigt så långt som Steve Jobs gjorde. Jobs hade full koll, och resurser att anställa folk som lydde hans vilja. Framtidsgruppen kan bara föreslå ett antal förändringar i funktioner, arbetssätt, ansvar och befogenheter, som behövs för att komma vidare. Vi kan alltså jobba för att upparbeta specifikationerna i databladet, men när det kommer till kvalitetskänsla så är det du, bästa ledamot, som förstår vad kvalitetskänsla innebär, som måste engagera dig i akademins utveckling. Med ökat antal medlemmar och breddad verksamhet så kommer akademien att behöva fler människor som tar uppdrag av olika slag och vi tror att vi kan hitta folk till det, med tanke på hur många högutbildade människor vi kan hitta här. Så förbered dig gärna redan nu och börja tänk på inom vilka områden du kan tillföra kvalitetskänsla.

Johan, Åsa, John

There is a wish in the Academy to be able to offer the members the research tools many have lost, to support research which will attract financing. You have already heard, we are sure, that a 'future group' has been established with the task of finding ways to develop the Academy in the desired direction. The members are Johan Vestlund (convening), John Fletcher (Chair of the Falun group) and Åsa Morberg (member of the Board). We work with the ambition to think before we act, to keep things together, doing the right thing at the right time.

How do you find that sense of quality that emanates from a genuine craft? Some people have a knack of creating things that are well above the average. Chefs, whose dishes are wondrous. Some hotel owners also have the gift of offering their guests that little 'extra'. You can even find electronic products who convey that sense of quality. Apple speaks to another kind of people than Microsoft/Windows mainly because they (Apple) speak to the users' feelings, rather than technological curiosity. The reason behind this probably is that Steve Jobs (former President of Apple) had ambitions of a different kind than Microsoft's. When he launched a new product, he said that every icon on the screen should be tempting every user to lick it. Jobs understood that 'sense of quality' is about quality as well as about sense (or feeling). In his case, feeling certainly was an important component. When you think about premium segments for various products, the craftsmanship must show that the designers have put themselves in the future users' position and so raised the product's quality. There are many products that supply the functions specified in the description – but lack small, but important features, making the products difficult to use. Shortcomings that make the food unappetizing, the hotel unwelcoming or the software unstructured and difficult to use. You can be sure that a user's manual is proof of bad design. It should not be necessary to

read a difficult manual, that just indicates that the user interface is badly designed. It is interesting that two competing products can be so dissimilar despite almost identical product specifications. The explanation is that quality cannot always be measured. Robert Pirzig, the man who wrote 'Zen, or the Art of Motorcycle Maintenance', claimed that basically, you cannot define quality. Everybody knows what they mean by 'quality', but since it means so many different things in different circumstances, it becomes difficult to measure. Coming back to Jobs' icons, they are examples of a sense of quality which cannot be measured. The technical specifications in the manual must be there, but they must be supported by a sense of quality.

And how does this apply to Strömstad Academy? Well, when the 'future group' outlines what our organization may look like in the future, we do that with the ambition to be able to retain that sense of enthusiasm, energy, and full speed ahead which is present today. Our task is not as far-reaching as Jobs'. He was fully in charge and able to employ people who carry his vision. The 'future group' can only propose changes regarding functions, procedures, responsibilities, and authorities. We in the 'future group' can do our best to develop a specification, a manual, but when we start thinking about a sense of quality, then it is you, dear colleague, who understands what this sense of quality is all about, who needs to participate in the Academy's development. With more members and a broader range of activities, the Academy will need more people who take on different responsibilities. We trust that those members exist, given the high level of education present. So, please, prepare yourself! In which areas can you add a sense of quality?

Johan, Åsa, John

Vetenskapskrönika i Strömstads tidning

VETENSKAPSKRÖNIKA

Jens Allwood

Inom flera samhällsvetenskaper, humaniora och medicin har begreppen "förtroende" och "tillit" har de senaste 30 åren blivit populära som hjälpmedel för att förstå skillnader och likheter mellan olika kulturers samhällsorganisation och kommunikation. Generellt är det lättare att styra och administrera ett samhälle med hög grad av tillit, t.ex. gäller att mindre korruption går hand i hand med mer tillit. På globala skalor för korruption ligger de nordiska länderna bland de tio minst korruperade och på europeiska skalor ligger de nordiska länderna bland de länder som uppvisar högst nivåer av förtroende och tillit. Nordiska ministerrådet frågade sig t.o.m. 2017 om "tillit är "Nordens guld".

Förtroende och tillit kan vara av många slag. Relationen kan vara horisontell och gälla medborgarnas förtroende för varandra. Den kan också vara mer vertikal och gälla t.ex. förtroende för myndigheter eller myndigheters förtroende för medborgare. Slutligen kan den vara diagonal och gälla förtroende för medier och vissa organisationer. Det kan gälla det egna landet eller andra länder. Varken förtroende eller tillit är konstanta utan föränderliga och kan öka eller minska.

Frågan är nu om vi går mot minskad eller ökad tillit i Sverige. Det finns tecken som tyder på att tillit och förtroende snarare minskar än ökar. När det gäller horisontell tillit lämnar vi inte längre våra hus olåsta vare sig vi är ute eller inne. Den ökande andelen människor i landet med annan kultur- och språkbakgrund än svensk är en stor utmaning, eftersom tillit brukar anses vara lättare att uppnå om människor har en delad kulturbakgrund.

Beträffande myndigheternas förtroende för medborgarna har vi inga "förtroendetjän-

ter" längre utan styrs av regler, tjänsteinstruktioner och ibland rekommendationer. Myndigheterna sätter i stället sin lit till inrättade "regelverk" men förtroendet finns i viss mån kvar genom att de utgår från att svenskar sedan ska se efter "vad som gäller" och "gilla läget".

Angående medborgarnas tillit till myndigheter, anser en del att det faktum att en så låg andel av regeringsmedlemmarna – och riksdagsledamöterna inte har någon akademisk kompetens inte inger förtroende. För andra är detta likgiltigt. Eftersom antalet regler i de inrättade "regelverken" hela tiden ökar och byts ut, så ser ett växande antal medborgare inte efter "vad som gäller" utan fortsätter på rutin och kan i många fall "ogilla läget".

Om vi betraktar tillit till vissa organisationer och medier har de låga svenska skolresultaten i mer än tio års Pisa-undersökningar troligen sänkt förtroendet för svenska skolor. Den skriande bristen på tillgänglighet i svensk sjukvård, de stora skillnaderna mellan regioner i detta avseende, och existensen av en snitslad bana för dem med privat sjukvårdsförsäkring har troligen påverkat tilliten till svensk sjukvård negativt. Slutligen har mediernas roll påverkats av att många inte längre får sin huvudsakliga information från radio, TV och dagstidningar, utan från självförstärkande internetbubblor som ibland reproducerar falska nyheter, "fake news". Sammantaget tyder mycket på att tilliten och förtroendet minskar.

Frågan är nu hur vårt hanterande av covid-19 kommer att påverka de olika typerna av förtroende och tillit. De uppgifter vi får om antal sjuka, avlidna och allvarligt sjuka är beroende av hur många som testas, hur många som tas in och avlider på sjukhus, om rapporteringspersonalen har ledigt, vilka uppgifter det bedöms som lämpligt att ge etc. Olika länder rapporterar och mäter olika. Hur påverkas vi av politiker som ändrar sina utsagor om vår goda beredskap mellan februari och april eller en statsminister som anser att det är regeringens plikt att följa myndigheternas råd samtidigt som de

svenska medicinska experterna är oense om vad som är bäst att göra.

Kommer förtroende och tillit som hjälpmedel för social interaktion och samordning att försvagas eller förstärkas av covid-19? Kommer guldets karathalt att minska? Åtminstone kommer år 2020 sannolikt att ge inte minst oss forskare rikligt med data från hela världen att begrundas.

Jens Allwood

Välfärden

Några effekter av smygsparatet

Abstract - Where do these cutbacks take us?

Written before corona!

The attempts to save have left a growing number of elderly, mostly women, alone in their homes. A growing number of studies show that a living social network is important to people's health. There is a real risk that over time, the savings on the elderly will damage their health, causing rising costs for health care. Not to mention a very real reduction in their quality of life.

Our failure to open jobs and homes for the refugees leaves a lot of them in limbo. The worst example may be Rosengård in Malmö. These numbers are from before the great influx of refugees:

Many of the young grow up without hope of a better future.

Den här artikeln skrevs före corona!

'Kvarboende i hemmet' är en billig modell för 'samhället', men vilket pris utkräver den av de gamla och deras närmaste – och av en sjukvård som brottas med växande köer?

Ett stort antal äldre bor ensamma i sina lägenheter och träffar bara den tidspressade hemtjänstpersonal som kommer på besök. De flesta bor kvar tills de avlider – eller flyttas till någon av de allt färre platserna på vård-/omsorgs-boende. Detta spelar en stor roll för de berördas hälsa, eftersom det finns

ett tydligt samband mellan social miljö (individens kontaktnät, hur ofta och i vilka sammanhang man träffar familj och vänner, hur mycket man deltar i olika aktiviteter som känns "värda besväret" och hälsa.

Låt mig ta två exempel på den sociala miljöns betydelse, hjärt-/kärlsjukdomar och demens/Alzheimers sjukdom.

Kristina Orth-Gomér är en av pionjerna på området. På 1980-talet startade hon forskning kring sambandet mellan hjärt-/kärlsjukdomar och social miljö. Det är en skillnad i risk på 20 – 40 procent för förtidig död i hjärt-/kärlsjukdomar bland män som lever i en "god" respektive en "dålig" social miljö.

Två forskare, Laura Fratiglioni och Eva von Strauss, har på Folkhälsoinstitutets (numera Folkhälsomyndighetens) uppdrag skrivit rapporten "Multisjuklighet och demens – vad kan förebyggas?". De konstaterade att äldre som ofta deltog i mentala, sociala eller produktiva aktiviteter (trädgårdsarbete, matlagning, handarbete, . . .) hade 30 – 40 procent lägre risk för demens. Om man deltog i aktiviteter som kombinerade två eller tre komponenter halverades risken. De säger sammanfattningsvis att om 10 procent av den äldre befolkningen skulle öka sin sociala aktivitet skulle fyra procent av hela den åldersgruppen kunna undvika att drabbas av demens. Det motsvarar 70.000 av dagens 1,9 miljoner pensionärer. Eftersom en plats på ett vård-/omsorgsboende kostar uppskattningsvis 750.000 kronor om året, så blir dessa "undvikbara" kostnader för 70.000 vårdplatser 40 – 50 miljarder – om året.

Det är den monetära kostnaden. Vad innebär ensamheten för människors livskvalitet?

De svenska forskarna är inte ensamma. Professor J. S. House och hans forskargrupp vid Department of Epidemiology, University of Michigan, säger att dåliga sociala relationer är lika farliga för hälsan som en omfattande tobaksrökning. Storrökare förkortar sina liv med 10 – 12 år.

Professor John T. Cacioppo vid University of Chicago har tacklat samma sorts frågeställ-

ning från ett helt annat håll. Hans forskning utgår från 'ensamhet', snarare än 'social miljö', och fokuserar på att förstå hur biologiska system påverkas av sociala processer. Cacioppo finner starka samband mellan upplevd ensamhet och en rad former av ohälsa, bl. a. hjärt-/kärlsjukdomar, Alzheimers, fetma, sämre sömn, lägre motståndskraft mot infektioner, alkoholism, depressioner och självmordstendenser.

Det råder ingen tvekan om att de ensamma äldre – och i förlängningen vården och omsorgen – betalar ett högt pris.

Dagens arbetslöshet handlar inte i första hand om "kompetenta människor som ingen behöver", utan om människor som inte är anställningsbara inom ramen för gällande regelverk och avtal. Vårt sätt att ställa människor utanför gör oss alla mänskligt och ekonomiskt fattigare.

Migrationsverkets rigida tillämpning av snävt tolkade regelverk och de stängda dörrarna till arbets- och bostadsmarknaderna medför att det växer fram stora områden där Sveriges demokratiska system ersätts av klanliknande strukturer. Minoriteter av befolkningen upprättar egna maktsfärer med egna regelsystem. Detta blir för alldeles för många flyktingar från krig, tyranni och fattigdom den 'demokrati' de möter. Så här såg det ut

redan före 2015 års stora invandring (åldersgruppen 20 – 64):

	Sverige	38 förorter ¹	Rosengård
Andel (%) förvärvsarbetande	77	55	14
Andel (%) som varken arb. El stud	16	38	54
Andel (%) m utländsk bakgrund	22	73	95

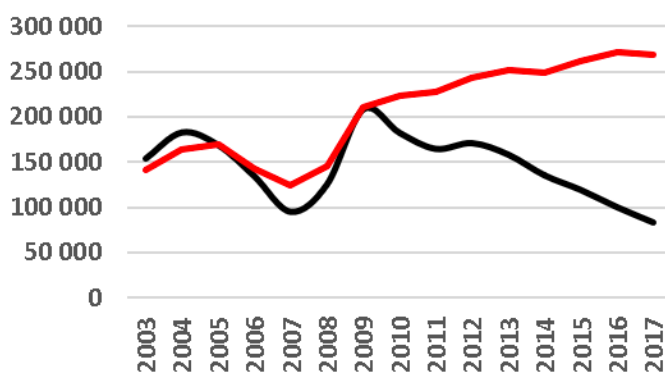
1) siffrorna är hämtade från Jan Edlings Förorterna som Moder Svea glömde

I de här förorterna växer ungdomar (flertalet födda i Sverige) upp utan hopp om en "normal" framtid. För många blir gängbildning, kriminalitet den enda vägen till en egen identitet – och egna pengar. Vi behöver fråga oss vilka förändringar som krävs för att dessa migranter ska kunna försörja sig själva.

De viktigaste skälen till den här utvecklingen är:

- lång och maktlös väntan på asylbeslut;
- mötet med en ny och – för den som vuxit upp i ett klansamhälle – obegriplig kultur;
- höga murar kring arbetsmarknaden;
- brist på bostäder.

Antal arbetslösa

Tusental	2006	2016
Utsatta grupper^{1/}		
Saknar gymnasieutb..	76	127
Födda utanför Europa	37	162
Har funktionshinder	40	66
Är äldre än 55 år	49	58
"Vanliga"^{2/}	172	90
varav heltidsstuderande	44	76
Arbetslösa totalt	307	335
Oförklarad	33	- 29

1/ Siffrorna för "utsatta grupper" innehåller dubbelräkningar av typen: "född utanför Europa och saknar gymnasieutbildning"

2/ Bland "vanliga" arbetslösa ingick som framgår ovan många heltidsstuderande som söker sommarjobb

3/ Siffror för "utsatta" kommer från Arbetsförmedlingen och totalantalet arbetslösa och heltidsstuderande från SCB

De som nu kommer till Sverige har så svårt att finna ett jobb att Arbetsförmedlingen kallar dem för 'utsatta grupper'. Den röda linjen i diagrammet ovan (med tillhörande antalsuppgifter) visar hur många arbetslösa som enligt Arbetsförmedlingen hörde till sådana 'utsatta grupper' år 2016, dvs människor som är födda utanför Europa, som saknar gymnasiebetyg, är över 55 år eller har någon form av personliga handikapp.

Den svarta linjen visar antalet "vanliga" arbetslösa (inklusive heltidsstuderande som söker feriejobb).

De 35.000 flyktingar som fick uppehållstillstånd 2014 påverkar troligen diagrammet och siffrorna ovan, medan många av de 170.000 som sedan dess fått uppehållstillstånd (t o m 2018) blir synliga först under kommande år. Siffrorna inkluderar inte heller de 13.000 anhöriga som fick uppehållstillstånd 2014 eller de 67.000 anhöriga som fått uppehållstillstånd t o m 2018.

Sverige kommer att fortsätta famla – och fumla – så länge vi inte är ödmjuka nog att acceptera att för klanmedlemmen är hans kultur lika självklar och "riktig" som den svenska kulturen är för oss.

Hur fungerar klanen?

John Fletcher

Pandemin

Efter Covid-19

Vad mera kan hända ?

Gudmund Bergqvist

Till marsnumret av månadsbrevet i "början" av den svenska delen av pandemin, spekulerade jag över hur utvecklingen i världen skulle ske i efter förloppet av pandemin.

Exempel på förändringar var:

A) inverkan på globalisering med återindustrialisering i västvärlden både lokalt och regionalt – Här finns skäl att påpeka att kostnaden för produkten ej endast är lönekost-

nader utan kostnader för transporter, el, drivmedel, lokalhyror samt skatter och avgifter varav de sistnämnda saker som en stat kan ändra

B) större lokala och regionala lager och kanske även på EU nivå

C) mindre just in time

D) ökad användning av online för undervisning och konferenser samt inom sjukvård

E) mera hemarbete från kontor

F) påverkan på ekonomin

G) gigekonomin avigsidor

H) minskat resande

I) arbete mot global warming och föroreningar

När nu dimmorna börjar lätta d.v.s. pandemin har rasat vidare i ytterligare 2 månader med stor spridning till Europa och Amerika och man börjar kunna se ytterligare förändringar komma och med en diskussion i media kring dessa.

Man är också mycket orolig för vad som kan komma ske vid en 2.a och eventuell 3.e våg, av pandemin. Man börjar nu så småningom att öppna upp våra samhällen och häva restriktioner.

En stor del av diskussionen förs nu om det synnerligen allvarliga ekonomiska läge som världen hamnat i på grund av bekämpande av pandemin med radikala nerstängningar av olika slag. Men det drabbade ej endast västern – I Kina rapporteras ett fall i BNP med 6 % under första kvartalet jämfört med året innan att jämföra med förutspådd 6 % ökning.

EU och USA sätter undan enorma summor för att skydda samhällena mot effekten av massarbetslöshet och nedläggningar och konkurser. I USA är 26 miljoner anmälda som arbetslösa och i Sverige kan arbetslösheten i sommar bli 500.000 d.v.s. 14 %.

Alla siffror är naturligtvis flytande då prognoser och siffror hela tiden ändras.

Här vill jag ytterligare belysa några av de områden där samhällena och världen kommer att beröras.

A) Ekonomi i staterna och samarbete

Sedan en tid talar ofta populister om nationer och att stärka dessa inklusive att minska den globala handeln, liksom motarbeta olika internationella institutioner. I en tid med ökad konkurrens mellan olika stater och för att undvika "winner takes all" behövs institutioner och klara regler.

Det kommer vara behov av att stärka WTO, WHO och liknande organisationer.

EU:s olika avtal med Kanada, Japan och Mercurosur kommer att vara stabiliserande liksom Transpacific Partnership (TPP) mellan 11 olika nationer.

Erfarenheten från tidigare är att under århundraden fri handel etc. alltid har gett bättre ekonomisk utveckling än stängda gränser och merkantilistiska system. Problemet nu är att globaliseringen drivits in extremis med alltför mycket produktion lagt i Kina och i komplicerade nätverk. Även vid en återindustrialisering av Västern kommer global handel vara stor och mycket viktig både för Västern och för att förhindra fattigdom svält och sjukdom i underutvecklade länder, som ju är beroende av produktion med billig arbetskraft.

Behov finns att diversifiera och lägga på olika länder och för att förhindra ekonomisk katastrof i länder som t.ex. Bangladesh med stor arbetslöshet och ekonomisk kollaps och som följd av detta också ökad sjukdomsförekomst och död.

B) Basal universal income

Vi ser nu ett stor antal arbetslösa i USA på för närvarande 26 miljoner och i Sverige befaras arbetslöshet på mer än 10%. Detta kommer att ställa stora krav på ekonomin både den personliga och för samhället i stort. Samhällets behov av starka sociala skyddsnät mot olika katastrofer kommer att behöva stärkas. Hur detta skall ske kommer att diskuteras.

Användande av *universal basic income* är en av metoderna. Vi kommer säkert se hur olika länder, regioner e.t.c. kommer att experi-

mentera. Sådana experiment har bland annat redan skett i Finland, Schweiz och Botswana. Idén kan verka tilltalande vid ett ökande prekariat. Problemet är att bestämma en optimal storlek d.v.s. en lön som staten klarar av men som ej leder till ovilja att arbeta.

Utvecklingen med den 4:e tekniska revolutionen med AI och digitalisering medför risk att en stor del av våra nuvarande arbeten blir bortrationaliserade detta särskilt betonat av Osborne och Frey. Den sistnämnde har dock modifierat utsikterna.

För närvarande rekommenderas den av WHO åtminstone tillfälligt i fattiga och drabbade länder med stor informell ekonomi för att minska krisers skadliga effekter för de fattigaste och mest utsatta.

C) EU:s utveckling

Som en multinationell organisation med starka byråkratiska inslag har EU under årtiondena drabbats av olika kriser i sin utveckling. Kriserna har varit dels diskussion kring region-nation-supranationellt men också kring olika vägar att lösa problem. Diskussion kring expertvälde i motsats till politikervälde /folkvalda skulle dock i motsvarande grad gälla nationellt, regional och lokalt så den är alltså ej speciellt.

I samband med kriserna har EU dock hela tiden stärkts med undantag av Brexitkrisen, som vi ju inte sett slutet på.

Det finns skäl och hopp att tro att man även denna gång kommer stärkt ur krisen. De hårdast drabbade länderna kommer att få mera centralt stöd än andra.

Det finns skäl att tro att EU:s green deal för framtiden kommer att förstärkas. Ett paradigmskifte möjliggör att det blir lättare att välja en annan riktning än den nuvarande. Vid återstart och uppbyggnad av ekonomierna kommer det finnas möjlighet som bör utnyttjas att välja miljövänligare metoder är de nuvarande och att vid köp av varor från t.ex. Kina kunna specificera att miljövänlig el använts för produktionsled och vid kemi-

kalier från Indien att adekvat rening av avfall använts etc.

D) Hot mot demokratin

1 Undantagslagar. Flera länder skaffar nu undantagslagar för att regeringen skall kunna agera snabbt utan att behöva ta hänsyn till parlament. Många är temporära d.v.s. på viss tid som t.ex. i Norge medan i Ungern finns ingen sådan begränsning. Det är djupt oroande och skulle kunna medföra att de blir permanenta dvs. landet blir en diktatur, detta speciellt med bakgrund av de inskränkningar i statens opartiskhet som skett där de sista åren.

Rent allmänt har ju inte regeringar varit så villiga att släppa från sig makten.

2 Övervakning via mobiltelefoner och appar. Flera länder börjar nu använda appar för att följa personer och varna för kontakter med covid-19 positiva. De kommer säkert att underlätta kontroll av smittspridning men det finns risker för att de kan användas för andra ändamål. Och att man får en glidande utveckling mot ett övervakningssamhälle. Speciellt i svaga demokratier och auktoritära samhällen är risken stor.

3 Övervakningskameror har under många år blivit allt vanligare i våra samhällen. De har använts för att förhindra och utreda brott. I samband med ansiktsgenkänningsmetoder kan de dock utgöra ett hot mot vår integritet. Spåren från Kina med sina poängsystem (social credit) för gott uppförande lovar inte gott.

4. Hot mot den fria pressen i samband med konkurser och företagsförsäljning kommer resursstarka icke demokratiska stater kunna köpa upp dem. Detta kommer ge dem möjlighet att inverka i samhället och sätta press på dem som kritiserar dem för brott mot mänskliga rättigheter. Ett annat hot är att den ekonomiska krisen gör att många tidningar läggs ned på grund av bristande ekonomisk lönsamhet.

E) Återstartande av ekonomierna

Detta är en central punkt!. Det behöver ske snabbt men rätt både beträffande hälsa, ekonomi och miljö. Det är troligt att Kina och även Indien kommer slå in på kolvägen som har legat bakom deras snabba tillväxt. I USA förväntas den nuvarande administrationen köra vidare i sina ideologiska fotspår med olja-kol etc, men det är troligt att många städer och företag kommer att välja annan typ av energiproduktion bland annat på grund av ekonomiska skäl. Hoppningivande är att EU:s green deal siktar på göra detta med en ökad omställning mot fossilsnåla metoder och styra den. Man kommer i detta skede kunna behöva införa massiva satsningar på infrastrukturprojekt, utbildning samt naturligtvis på forskning. Det finns skäl att påpeka att luftföroreningar orsakar minst 7 miljoner dödsfall årligen så brännande av kol måste begränsas.

I nuvarande skede som kännetecknas av att öppna upp samhällena efter "lock down" gäller det att klara balansen mellan att begränsa epidemin och förhindra en andra våg och att starta olika aktiviteter i samhället som varit nerstängda och på så sätt få fart på ekonomin, minska risken för konkurser och minska staternas utgifter för många arbetslösa.

Dålig ekonomi, arbetslöshet och "lock down" har ju också starkt negativt inverkan på allas både fysiska och psykiska hälsa.

F) Hälso- sjukvård

Sjukvården har under krisen utsatts för en enorm stress. Personalen har visat en arbetsvilja, seghet och vilja att ställa upp samt en uppfinningsrikedom som har väckt beundran. I samband med detta har man ofta arbetat enligt andra linjer är tidigare. Det är sannolikt att den under årtionden i Sverige verkande trenden med kraftig administrativ styrning kommer att brytas och att mera inflytande kommer att ges den egentliga verksamheten dvs. läkare och sköterskor med flera. De kommer att ha mindre administrativa uppgifter och i stället ägna sig åt det

centrala dvs. patientkontakter. Delar av deras administrativa arbete kommer överföras till speciellt utbildad personal - läkarsekretärer etc. medan andra kommer anses ej nödvändiga och upphöra!. Användande av telemedicin har ökat och visar sig vara mycket användbar och kommer att öka, mobiltelefoner och lämpliga appar har revolutionerat den. Behov finns att på adekvat sätt enkelt dokumentera och integrera dessa data i vanliga journalsystem.

Den under många decennier pågående minskningen av antalet vårdplatser speciellt i Sverige kommer gissningsvis att brytas då den varit kontraproduktiv och kostnadsdrivande.

Utveckling mot nya metoder med ökad digitalisering av effektiva mera användarvänliga journal- och IT system och AI-användande kommer att accentueras.

G) Ökade hot mot hälsa och välbefinnande globalt

Covid-19 pandemin har orsakat stor ekonomisk skada och ett ökat antal dödsfall i den "utvecklade världen". Det finns stora risker att effekten på underutvecklade länder med svaga sociala skyddsnet och många fattiga kommer drabbas ännu hårdare. I Västafrika efter ebolaepidemin, som förstörde stora delar av sjukvårdsstrukturen, dog många flera i mässling, diarrésjukdomar, malaria på grund av detta än i ebola.

WHO och UNICEF varnar starkt för detta scenariot med stor inverkan på fattiga länder. Man kan få en kraftigt ökande av barnadödlighet, allmän ökad sjuklighet, oförmåga att fullfölja vaccinationsprogram, infektioner och briserande social oro som tillsammans kommer kosta miljoner döda årligen i behandlingsbara sjukdomar och kollaps av de underdimensionerade och sköra sjukvårdssystemen. Man talar om 1,2 miljoner barn bara under en 6-månaders period.

Vid samhällskollaps i 3:e världen ökar antalet migranter som önskar att ta sig till säkrare platser.

Man kan då förvänta att stora migrantströmmar kommer medföra instabilitet och en ekonomisk belastning åtminstone initialt för de i de mottagande länderna. Ett ökat stöd för utveckling och stöd i u-länder borde vara en logisk och prioriterad åtgärd! Både av humanitära och ekonomiska skäl!

H) Äldrevården

En stark överrepresentation av antalet döda noteras inom äldrevården både i Sverige och andra utvecklade länder. Det finns skäl att analysera dels vad som gått snett men även om den kan organiseras - ledas på annat sätt.

Forskning för att förhindra debilerande tillstånd som Alzheimer etc. är mycket viktig. Det säger sig självt att man kan spara både mycket lidande och nå stora ekonomiska besparingar genom sådan forskning.

I) Samhällsberedskap och samhällsplikt

Under decennier har resurserna för såväl den militära, psykologiska som civila beredskapen mot krig och katastrofer minskat. Man har valt de ekonomiskt billigaste lösningarna och bortsett från risker. Vid katastrofer av olika slag finns ett stort behov av att göra massiva insatser från samhällets sida med både materiel, många personer samt en adekvat ledningsfunktion. Detta är uppenbart nu vid covid19 pandemin men även i samband med de stora skogsbränderna. I många länder inklusive Sverige används nu försvaret för att stötta det civila samhället beträffande sjukvård och annat under Coronakrisen.

Den instabila geopolitiska situationen med olika militära hot och även cyberhot har förvärrats. Sverige har långsamt börjat en militär upprustning men även totalförsvaret i form av civilförsvaret, psykologiskt försvar kommer och bör upprustas.

Ett ökat antal värnpliktiga torde vara att förutse liksom att man kommer att börja diskutera en allmän civil samhällsplikt med grundläggande utbildning och krav att hjälpa till i olika katastrofscenarier, men det kan

också komma att påverka hur t.ex. arbetslösa behandlas. Det är inte självklart varken ur ekonomisk men också miljösynpunkt att ta hit bärplockare från Thailand när vi har hundratusentals arbetslösa. Nu diskuteras behov av arbetsraft inom jordbruk i vårsommar på grund av svårigheter att få hit gästarbetare.

Kommer vi få en samhällsplikt?

J) Samhällsanda och uppfinningsrikedom

I samband med pandemin har befolkningen visat en stor solidaritet och även uppfinningsrikedom.

Man startar i liten skala produktion av skyddsmedel. Användande av 3 D skrivare etc. ökar. Förhoppningsvis kommer detta att fortsätta och hjälpa till att utveckla nya industrier och verksamheter liksom att förändra – förbättra nuvarande rutiner. Detta är en av de positiva effekterna av en pandemi.

K) Transportsektor

I samband med krisen har stora förändringar skett inom transportsektorn. Framför allt flyget har drabbats och många bolag kan komma att gå i konkurs. Nya regler för sittning i planen med glesare placering är trolig. Kommer vi behöva ha munskydd på flyget? eller skall alla screenas innan de får gå ombord? Effekten kommer vara ökade priser. Särskilt lågprisbolagen kommer att drabbas. Flyget är en viktig del av samhällets infrastruktur och många stater kommer att stödja ett basalt flygnet.

Kommunala och regionala masstransporter är väsentliga för att våra samhällen skall fungera. Väl fungerande sådana har också effekt på koldioxid och no_x- utveckling i städer. Det är troligt att utveckling med självkörande bilar kommer att accentueras då de kan minska trafiktrycket.

Krisen ger också möjlighet att tänka nytt och satsa t.ex. på magnetåg.

M) Ansvar

I samband med coronapandemin har upptäckts många olika sektorer inom samhället

om ej fungerat och att bakom detta ligger ofta olika beslut av politiker och tjänstemän. Man kommer efter en analys säkert diskutera om återinförande i Sverige av ansvarighet för tjänstemän och politiker

N) Geopolitik

I efterförloppet propagerar Kina och andra auktoritära stater för hur effektiva de varit att begränsa covid.19 och man sänder hjälpsändningar i form av varor (ofta av undermålig kvalitet) från Kina och Ryssland, sjukvårdspersonal (under slavliknande förhållanden) från Cuba. Samtidigt har USA visat en oförmåga och ointresse att ta ett globalt ledaransvar för bekämpande av krisen. Det spekuleras om detta kan utmynna i ett ökat stöd globalt för det auktoritära - speciellt Kina och alltmer stärka bilden av Kina som den nya hegemonin.

O) Vetenskap

I samband med pandemin har noterats ett kraftigt ökat internationellt samarbete och flitigt användande av prepubliceringar liksom stora samarbeten och insamlingar för snabbt få fram ett vaccin och nya mediciner mot covid-19. Kan vi se början av en mera öppen och samarbetande forskningsvärld?

Slutord.

Varje stor global kris kan orsaka ett paradigmskifte. Winston Churchill lär ha sagt "never waste a good crisis" som ger samhället möjlighet att korrigera misstag och ändra inriktning på ett sätt som annars varit antingen svårt eller tagit lång tid. Genom att fundera kring framtiden kan vi ändra den sade redan för snart 100 år sedan filosofen Karl Popper.

Hur världen förändras beror mycket på hur vi sedan använder de möjligheter som öppnas för olika rationella och globala nyskapande aktiviteter. Vi måste arbeta för att det nya skall vara bättre än det gamla och ta tillvara tillfället förutsättningslöst att rätta till det som inte visat sig fungera och att satsa på forskning och rationella beslut och få samhällen som är mera motståndskraftiga

mot kommande katastrofer. Vi får inte hellre glömma att i detta satsa i FN:s 2030 anda långsiktigt.

Gudmund Bergkvist

After Covid-19

What else could happen?

Gudmund Bergkvist

In the March issue of the monthly Newsletter, in the "beginning" of the Swedish part of the pandemic, I speculated on how developments in the world would occur in the aftermath of the pandemic.

Examples of changes were:

- a. impact on globalization with re-industrialization in the western world both locally and regionally. There are reasons to point out that the cost of the product is not only labor costs but costs for transport, electricity, fuel, local rents and taxes and fees, of which the latter are factors that a country can change.*
- b. larger local and regional stocks and perhaps also at EU level*
- c. less just in time*
- d. increased use of online for teaching and conferences as well as in healthcare*
- e. more work from home in offices*
- f. impact on the economy*
- g. the downside of the gig economy*
- h. reduced travel*
- I. work on global warming and pollution prevention*

As the fogs begin to lighten i.e. the pandemic has raged on for another 2 months with widely spread in Europe and America, and you start to see further changes coming and a discussion in the media around these.

We are also very worried about what may happen at a 2nd and possibly the 3rd wave, of the pandemic. Countries now begin to open up our societies and lift restrictions.

Much of the discussion comes about the particularly serious economic situation the

world has been in because of the fight against pandemics with radical shut downs of various kinds. But it did not just hit the West. In China, a fall in GDP is reported to be 6% - in the first quarter compared to the year before, and compared with a predicted 6% increase.

The EU and the US set aside huge sums to protect societies from the effects of mass unemployment and closures and bankruptcies. In the US, 26 millions are registered as unemployed and in Sweden, the unemployment rate in the summer can be 500,000 i.e. 14%.

Of course, all figures are fluent as forecasts and figures are constantly changing.

Here I would like to describe some of the areas where communities and the world will be affected.

A Economy in the countries and cooperation

For some time populists often talk about nations and to strengthen them, including reducing global trade as well as opposing various international institutions. In a time of increased competition between different countries and to avoid "winner takes all", institutions and clear rules are needed.

There will be a need to strengthen the WTO, WHO and similar organizations.

The EU's various agreements with Canada, Japan and Mercurosur will have a stabilizing effect as well as Transpacific Partnership (TPP) between 11 different nations.

The experience of the past is that for centuries, free trade, etc. has always provided better economic development than closed alleys and mercantilistic systems. The problem now is that globalization has been driven into extremism with too much production put into China and into complicated networks. Even after a re-industrialization of the West, global trade will still be big and very important both for the West and to prevent hunger, diseases and poverty

in underdeveloped countries that are dependent on production with cheap labor.

There is a need to diversify and invest in different countries and to prevent economic disaster in countries such as Bangladesh with high unemployment and economic collapse and as a result also increased incidence of disease and death.

B) Basic universal income

We now see a large number of unemployed in the US of currently 26 million and in Sweden unemployment is feared by more than 10% . This will place great demands on economy both for the individual and for society at large. The societies' need for strong social protection networks against various disasters will need to be strengthened. How this will happen can be discussed.

Using universal basic income is one of the methods. We will certainly see how different countries, regions, etc. will experiment. Such experiments have already taken place in Finland, Switzerland and Botswana. The idea may seem appealing to an increasing precariat. The problem is to determine an optimum size i.e. a salary that the state can manage but that does not lead to unwillingness to work.

The development of the 4th technical revolution with AI and digitization entails the risk that a large part of our current work will be rationalized away as has been emphasized by Osborne and Frey. However, the latter has later modified the outlook.

At present, it is recommended by the WHO, at least temporarily in poor and afflicted countries with large informal economies, to reduce the adverse effects of crises on the poorest and most vulnerable.

C) EU development

As a multinational organization with strong bureaucratic elements, the EU has for decades suffered various crises in its development. The crises have been partly a discussion of region-nation-supranational

but also about different ways of solving problems. However, discussion of expert power as opposed to politician / elected officials would, however, apply nationally, regionally and locally, so it is not special.

However, in connection with the crises, the EU has always been strengthened with the exception of the Brexit crisis, which we haven't seen the end of.

There are reasons and hopes to believe that it even will be strengthened. The hardest hit countries will receive more central support than others.

There is reason to believe that the EU's green deal for the future will be strengthened. A paradigm shift makes it easier to choose a different direction from the current one. In restarting and rebuilding the economies there will be opportunities that should be used to choose more environmentally friendly methods than the current ones and that when purchasing goods from China one can specify that environmentally friendly electricity has been used for production and for chemicals from India that adequate waste treatment has been used etc.

D) Threats to democracy

1 Exception laws. Several countries are now enacting exception laws to enable the government to act quickly without having to take into account parliament. Many are temporary i.e. time limited such as in Norway while in Hungary there is no such restriction. This is deeply disturbing and could cause them to become permanent ie. the country becomes a dictatorship, especially in view of the restrictions on state impartiality that have taken place there in recent years.

In general governments have not been so willing to relinquish power.

2 Monitoring via mobile phones and apps. Several countries are now starting to use apps to track people and warn of contacts with covid-19 positives. They will certainly facilitate the control of the spread of

infection, but there are risks that they can be used for other purposes. And that there is a sliding development towards a surveillance society. Especially in weak democracies and authoritarian societies the risk is high.

3 Over the years, surveillance cameras have become increasingly common in our communities. They have been used to prevent and investigate crimes. However, in connection with facial recognition methods, they can pose a threat to our integrity. The tracks from China with their social credit scoring system for good behavior do not promise any good.

4. Threats to the free press. In the context of bankruptcies and corporate sales, resource-rich non-democratic states will be able to buy them. This will allow them to influence society and put pressure on those who criticize them for human rights violations. Another threat is that the economic crisis causes many newspapers to be closed down due to lack of financial profitability.

E) Restarting the economies

This is a central point!. This needs to be done quickly but correctly in terms of health, finances and the environment. It is likely that China and even India will hit the coal road, which has been behind their rapid growth. In the United States, the current administration is expected to continue in its ideological footsteps with oil-coal, etc., but it is likely that many cities and companies will choose another type of energy production due to financial reasons. The hope is that the EU's green deal aims to do this with an increased conversion to fossil fueled methods and to control it. At this stage, it will be necessary to introduce massive investments in infrastructure projects, education and of course research. It must be pointed out that air pollution causes 7 million deaths yearly so coal burning must be limited.

At the present stage, which is characterized by opening up communities after "lock down", the clear balance between limiting

the epidemic and preventing a second wave and starting different activities in the community that have been shut down and thus gain momentum on finances, reduce the risk of bankruptcies and reduce state spending on many unemployed individuals.

Poor economy, unemployment and lock down also have a strong negative impact on every bodies both physical and mental health.

F) Health care

During the crisis, healthcare was subjected to enormous stress. The staff has shown a willingness to work, toughness and willingness to stand up, as well as an inventive strength that has aroused admiration. In connection with this it has often worked according to different lines than earlier. It is likely that the trend of strong administrative control over decades in Sweden will be broken and that more influence will be given to the actual operations, i.e.. doctors, nurses and others. They will have less administrative duties and instead focus on the central ie. patient contacts. Parts of their routine administrative work will be transferred to specially trained staff- medical secretaries, etc., while other parts will be considered unnecessary and will be phased out!

The use of on line medicine has increased and proves to be very useful and will increase. Mobile phones and apps has revolutionized it. There will be a need to in an adequate way enter that documentation in the ordinary medical records.

A decrease in the number of hospital beds in Sweden has been going on for decades. That trend will probably be broken as it has been contra productive and driving costs.

G) Increased threats to health and prosperity globally

The Covid -19 pandemic has caused great economic damage and increased deaths in the "developed world". There are major risks that the impact on underdeveloped

countries with weak social protection networks and many poor people will be even more severe. In West Africa after the Ebola epidemic that destroyed large parts of the healthcare structure, many more died in measles, diarrhea diseases, malaria because of this than in Ebola.

WHO and UNICEF strongly warn of this scenario with a major impact on poor countries. It can cause a sharp increase in child mortality, general increased morbidity, inability to pursue immunization programs, increased number of infections and burgeoning social unrest that together will cause millions of deaths annually in treatable diseases and the collapse of the undersized and fragile health care systems. UNICEF talks about excessive deaths of 1.2 million children for just over a 6 month period.

In society collapses in the 3rd world, the number of migrants wishing to move to safer places will be increasing.

It can then be expected that large migrant flows will cause instability and a financial burden at least initially in the receiving countries. Increased support for development and support in developing countries should be a logical and prioritized measure, both for humanitarian and economic reasons!

H) Care of the elderly

A strong over representation of the number of deaths is noted in elderly care homes both in Sweden and other developed countries. There are reasons to analyze partly what has gone wrong, but also if it can be organized - managed in a different way.

Research to prevent debilitating conditions such as Alzheimer's etc. is very important. It goes without saying that one can save both a lot of suffering and achieve great financial savings through such research.

I) Social readiness and social obligation

For decades, resources for both military, psychological and civil preparedness for war and disasters have decreased in Sweden.

The most economically cheapest solutions have been chosen. In disasters of various kinds, there is a great need to make massive efforts on the part of society with both equipment, many people and an adequate management function. This is evident now in the covid19 pandemic but also in connection with large forest fires. In many countries, including Sweden, the defense is now used to support civil society in the field of health care and others during the Corona crisis.

The unstable geopolitical situation with various military threats and even cyber threats has worsened. Sweden has slowly started a military upgrading but also total defense in the form of civil defense, psychological defense will and should be upgraded.

An increased number of conscripts are likely to anticipate as well as to begin discussing a general civil society duty with basic education and requirements to assist in various disaster scenarios, but it may also affect how e.g. unemployed are being treated. It is not, of course, neither economic nor from an environmental point of view optimal to bring berry pickers from Thailand when we have hundreds of thousands of unemployed. The need for labor in agriculture in the spring-summer is now being discussed due to difficulties in getting guest workers here.

Will we have a general social duty conscription?

J) Spirit of society and ingenuity

In connection with the pandemic, the population has shown great solidarity and also ingenuity.

Production of protective agents is started on a small scale with use of 3D printers etc. Hopefully this will continue and help develop new industries and businesses as well as to change - improve current routines. This is one of the positive effects of a pandemic.

K) Transport sector

In connection with the crisis, major changes have taken place in the transport sector. Above all, the airline has been affected and many companies may go bankrupt. New rules for seats in the aircraft with a reduced amounts of seats are likely. Will we need to have a face mask on the flight? Or should everyone be screened before getting on board? The effect will be increased prices. Especially low-cost companies will suffer. Aviation is an important part of society's infrastructure and many states will support a basic flight network.

Municipal and regional mass transportation is essential for our communities to function. Well functioning ones also have an effect on carbon dioxide and NO_x development in cities. It is likely that development with self-driving cars will be accentuated as they can reduce traffic pressure.

The crisis also gives us the opportunity to think new and invest, for example, on maglev trains.

M) Responsibility

In connection with the corona pandemic, many different sectors of society have been discovered not functioning and that behind this are often different decisions by politicians and officials. After an analysis, it will surely be discussions about the reintroduction in Sweden of responsibility for officials and politicians

N) Geopolitics

In the aftermath, China and other authoritarian states are propagating how effective they have been to restrict covid -19 and send consignments in the form of goods (often of inferior quality) from China and Russia, healthcare personnel (under slave-like conditions) from Cuba. At the same time, the United States has shown an inability and disinterest in taking global leadership and responsibility for combating the crisis. It is speculated that this could lead to increased support globally for the

authoritarian states, especially China, and increasingly strengthen the image of China as the new hegemony.

O) Science

In connection with the pandemic, there has been a marked increase in international cooperation and frequent use of pre publications, as well as large collaborations and collections to quickly obtain a vaccine and new medicines against covid-19. Can we see the beginning of a more open and collaborative research world?

Some final words

Every major global crisis can cause a paradigm shift. Winston Churchill said "never waste a good crisis". This gives the society the opportunity to correct mistakes and change direction in a way that would otherwise have been either difficult or taken a long time.

By thinking about the future, we can change it said the philosopher Karl Popper almost hundred years ago

How the world develops depends on how we then use the opportunities that are opened to various rational and global innovative activities. We must work for the new world to be better than the old one and seize the opportunity unconditionally to correct what has not proven to work and to invest in research and rational decisions and get societies more robust against future disasters. We should not forget in this to invest in the 2030 UN goals now and in the long term.

Gudmund Bergkvist

Hemsidan

Från och med den 9 maj har vi en ny hemsida. Där finns en del nyheter, som det kan vara bra att känna till. Adressen är densamma: <http://stromstadakademi.se> men utseendet är annorlunda. Se bild nedan.

Aktuellt

[Lathund till diskussionsforum](#)

[Frågor till rektorskandidaterna](#)

[Ny hemsida i drift! Per Flensburg guidar dig i en videopresentation.](#)

[Diskussionsforum igång!](#)

[Strömstad akademi och corona-krisen](#)

Senaste kommentarer

Bodil frisdal om [Strömstad akademi och corona-krisen](#)

Mariana Back om [Ny hemsida i drift! Per Flensburg guidar dig i en videopresentation.](#)

Om man börjar uppifrån så är vi nu ett Nordiskt institut för avancerade studier, inte bara ett vanligt institut. När Strömstad akademi bildades fick den detta namn och rätt ska vara rätt! Men numera är vi mer internationella än nordiska.

Under huvudet kommer så menyerna. Där är en ny meny, som heter "Organisation", övriga är reducerade och sammanslagna. Totalt har vi nu ca 40 sidor till skillnad från den gamla hemsidan där vi hade över 250 stycken. Större delen beror på att publikationer, nyhetsbrev och ledamöters CV ligger utanför hemsidan som separata filer. Det gör att det blir mycket lättare att så småningom flytta över dem i ett mer dedicerat system.

Under menyerna har vi till vänster bilder, som i princip pekar på menyernas grundside, utom för den sista raden som har nya funktioner. Vi har interna sidor, som bara akademiens ledamöter kan komma åt. Det finns tre nivåer: Alla ledamöter, enbart styrelsen och AU. Varje sida har ett eget lösenord. Ta kontakt med någon i hemsides-

gruppen om du vill ha de lösenord som du har behörighet till. Dessa sidor kommer även att innehålla styrdokument förutom annat internt material.

Nästa nyhet är en diskussionsgrupp. Klickar man där lämnar man hemsidan och kommer till en annan sida, som är ett diskussionsforum. Det är än så länge fritt att läsa, men ska man göra inlägg eller kommentera ett befintligt inlägg måste man registrera sig. Det finns en [lathund](#) i form av en PP-presentation till hur man gör detta. Avsikten med forumet är att ledamöterna fritt ska kunna diskutera allehanda saker, både organisatoriska och vetenskapliga. Det har dock gått trögt, för än så länge är det bara jag som gjort några inlägg. Där finns en del inlägg om framtidsgruppens rapport, om coronakrisen och den nya antologin, om hemsidan, frågor till rektorskandidaterna och om forskning. Tanken är att vi här ska kunna bedriva en strukturerad och överskådlig diskussion istället för i långa och oöverskådliga e-posttrådar.

Till sist har jag lagt in en kalender. Det kan alltid vara bra att veta när och var saker ska ske. I vår hembygdsförening, där jag varit ordförande, är kalendern det som hela verksamheten rör sig om. Ikonen på startsidan är enda sättet att komma till kalendern.

På högersidan av hemsidan finns i princip en blogg med korta inlägg om aktuella saker. Lathunden jag berättade om ovan finns således som ett kort inlägg. Man ska med jämna mellanrum kontrollera vad som tillkommit på denna del av hemsidan, här annonseras allt som är aktuellt.

Per Flensburg

In English

As of May 9, we have a new website. There are some news, which may be good to know. The address is the same: <http://stromstadakademi.se> but the appearance is different. See picture above.

If you start from the top, we are now a Nordic Institute for Advanced Studies, not just a regular institute. When Strömstad Academy was founded, it got this name and and that should be recognized! But nowadays we are more international than Nordic.

Under the head come the menus. There is a new menu called "Organization", the other ones are reduced and merged. In total, we now have about 40 pages, unlike the old website where we had over 250 pieces. Most of this is because publications, newsletters and members' CVs are located outside the web-site as separate files. This makes it much easier to eventually move them over to a more dedicated system.

Below the menus we have pictures to the left, which basically point to the menus' basic page, except for the last line that has new features. We have internal pages that only the Academy members can access. There are three levels: All members, aboard only and the AU. Each page has its own password. Contact someone in the home-page group if you want the passwords for

which you are authorized. These pages will also contain control documents in addition to other internal material.

The next news is a discussion group. If you click there you leave the website and come to another page, which is a discussion forum. It is still free to read, but if you want to post or comment on an existing post you have to register. There is a crib in the form of a PP presentation on how to do this. The purpose of the forum is to allow the members to freely discuss all kinds of things, both organizational and scientific. However, things have been slow, because so far only I have been posting. There are some posts about the future group's report, about the corona crisis and the new anthology, about the website, questions for the Vice-Chancellor candidates and research. The idea here is that we should be able to conduct a structured and clear discussion instead of in long and unclear e-mail threads.

Finally, I put in a calendar. It can always be good to know when and where things should happen. In our home town association, where I was chairman, the calendar is what the whole business is about. The home page icon is the only way to get to the calendar.

On the right side of the website there is basically a blog with short posts on current things. The crib I talked about above is thus as a short post. You should periodically check what is added on this part of the website, here everything is advertised.

Per Flensburg

Debatt

DEBATT. Det är dags för Sverige att satsa offensivt på framtidsinriktade projekt. Hög-hastighetståget innebär gammal teknik, medan magnetståget är framtidsalternativet, skriver Rune Wigblad.

Publicerad i Ny teknik, 2020-05-27

Allt fler ekonomier i världen lättar nu på restriktionerna som tidigare införts under coronapandemin. Detta gäller till exempel Kina som var först ut och nu vidtar åtgärder för att åter få igång tillväxten i ekonomin. Sverige ligger kanske en eller två månader efter i denna utveckling och det är dags att diskutera frågan om en ekonomisk kickstart i Sverige.

Den 17 april 2020 nåddes världen av nyheten att Kina planerar att stimulera sin ekonomi med en ny investering på ca 140 miljarder kronor i en ny magnetågsbana 40 mil lång, som förlänger den i dag existerande magnetågsbanan i Shanghai söderut.

Redan tidigare har Kina aviserat stora investeringar för magnetåg, bland annat i en lång turistbana på 43 mil i Yunnan, med snabba magnetåg. Även för cirka 120 mil mellan Shanghai och Beijing planeras ett sådant snabbtåg, med flera projekt.

Det handlar om att Kina nu kommersialiserar det mest anmärkningsvärda framsteget i Kina 2019. Innovationen som var Kinas egenutvecklade magnetåg för topphastigheter mellan 500-600 km/t rankades på andra plats efter deras månlandare.

Kinas har haft en stark ekonomisk tillväxt och en stor målmedvetenhet i sina satsningar på infrastruktur. Kina byggde ut sitt höghastighetståg och har i dag det största nätet av höghastighetståg i världen. Från att ha varit världens ledande nation på höghastighetståg håller Kina nu på att öka farten för att bli ledande på 2000-talets innovation inom tågsektorn, magnetåg.

Sverige behöver också återuppbygga ekonomin efter coronakrisen. Men, vad ska vi satsa på?

Tåginfrastruktur kan vara en sådan möjlighet. I stället för att som Kina göra ett teknikhopp till innovationen magnetåg har Sverige satsat på en planering för höghastighetståg som i dag är en gammal tågteknik med förhållandevis låg fartökning, topphastighet 250 km/t för Ostlänken.

Det handlar om en investering på minst 70 miljarder för 15 mil bana. På 1960-talet till 1990-talet byggdes höghastighetstågen ut i Centraleuropa, Japan och Kina, medan Sverige nöjde sig med topphastigheten 200 km/t för X 2000. Nu ska vi kanske med minsta möjliga politiska majoritet i riksdagen ta igen den förlorade investeringen som vi inte hade råd med under 1900-talet.

Höghastighetståget ger dessutom mycket höga underhållskostnader jämfört med magnetåg. Trafikverket har tyvärr stängt dörren för magnetågstekniken trots att sådana tåg är snabbare, billigare och kan byggas dubbelt så snabbt, eftersom banan prefabriceras industriellt. Magnetåg är också väl beprövad teknik.

Utvecklingen i Sverige har dessutom skapat ett politiskt labilt läge. Först var höghastighetståget en het fråga i valrörelsen 2014 som den dåvarande alliansens viktigaste vallöfte. Sedan dess har M, KD och L svängt och tagit ställning emot, främst av kostnads-skäl. Även SD säger nej. I stället tog MP, S och V över stafettpippen om att de nya stambanorna ska byggas för konventionella höghastighetståg. Det är nu en av 73 punkter i januariavtalet mellan S, C, L och MP.

Därmed har den största infrastruktursatsningen i moderna tid blivit en politisk kohandelsfråga. En ny infrastruktur som ska stå 100 år och användas av våra barnbarn kräver i stället politisk enighet över blockgränserna.

Magnetåg är den överlägset mest miljös smarta lösningen. Detta gäller både det ekologiska fotavtrycket och energiförbrukningen, samtidigt som magnetåget byggs på högbana (bro) vilket sparar markyta och ger miljönytta. En satsning på en för Sverige helt ny teknik som magnetåg gör att helt nya jobb skapas, samtidigt med positiva klimatåtgärder.

Staten måste kunna satsa offensivt för att ta itu med arbetslösheten i den förestående lågkonjunkturen och även ta itu med kli-

matkrisen. Snabbutred magnettåg seriöst och satsa på en snabb utbyggnad!

Rune Wigblad,

professor i företagsekonomi, inriktning industriell ekonomi, Strömstad akademi samt lärare vid Högskolan i Skövde

Magnettåglinjer i Kina

Planerade linjer med en hastighet på 500-600 km/h:

Kunming–Lijiang: 430 km, kostnad totalt 14,2 miljarder dollar, 3,07 miljarder kronor/mil

Shanghai–Hangzhou–Ningbo: 400 km, kostnad 14,1 miljarder dollar, 3,27 miljarder kronor/mil

Shanghai–Jinan–Beijing 120 mil

Jinan–Qingdao 34 mil

Guangzhou–Wuhan 98 mil

Greater Bay Area, Guangdong–Hongkong–Macao 27 mil

Chengdu–Chongqing 40 mil

Pearl River Delta, Guangzhou–Shenzhen 14 mil

Haikou–Sanya på ön Hainan 65 mil

Debatt: Ska dagens elever verkligen få en coronarabatt?

Lars-Torsten Eriksson, professor emeritus, och Åsa Morberg, docent i didaktik, menar att coronakrisen är ett bra tillfälle för Sveriges skolledare att nu ta ledarskapet i IT-integrerad pedagogik. Läraren: 14 maj 2020

DEBATT Bör vi verkligen sänka våra förväntningar på skolan nu, Anna Ekström? Det frågar sig debattörerna Åsa Morberg, docent, och Lars-Torsten Eriksson, professor emeritus.

Utbildningsministern Anna Ekström skriver i Dagens Samhälle (30/4) att kraven på skolan under pandemin bör sänkas. Ska dagens elever få en coronarabatt på sina kunskaper

och färdigheter? Det är fel fokus. Höga förväntningar är alltid viktiga drivkrafter i utbildning. Vi kan inte låta covid-19 bädda för en ny vända med låga Pisa-resultat. Informationsteknologin öppnar i själva verket för förbättrade kunskaper och färdigheter inom flera områden. I stället för att sänka kraven bör svensk skola därför nu ta ledarskapet i IT-integrerad pedagogik.

Det har gått över förväntan, att i ett ögonblick låta huvuddelen av dagens ungdoms- och vuxenutbildning sker via skärmar, menar Anna Ekström, men tillägger samtidigt att sådan undervisning aldrig fullt ut kan ersätta den som sker på plats i skolans lokaler. Det är bara att inse, säger hon. Påminner inte detta alltför mycket om det en av hennes föregångare gjorde på 1990-talet och som såg informationsteknologin som en fluga som snart skulle flyga bort?

Skolverket har tagit tempen på dagsläget i kommunerna genom en enkät till skolledare redovisad på verkets hemsida (2020-04-07). Trots att svarsfrekvensen är begränsad tycker sig Skolverket se att distansundervisning på många håll fungerar mycket bra. "Det är inte utan att man känner en stor beundran för lärarnas förmåga att på så kort tid ställa om undervisningen", säger Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson.

Engagemanget och samarbetsvilja för eleverna är stort, menar han. Att ge skolorna stöd i detta utsatta läge är naturligtvis bra, men man måste ändå fråga sig hur väl enkäten visar verkligheten. Och överallt skimtar en grundsyn som ser problemet som en fråga om undervisning kan eller ska ske på distans eller inte. Det är en väldigt begränsad syn på informationsteknologins roll vid inhämtning av kunskaper och färdigheter.

Reformerna censureras

Visserligen har regeringen nu tagit det försiktiga steget att tillåta viss verksamhet som "fjärr- och distansundervisning". Det är när en skola är öppen som vanligt, men elever eller lärare inte kan vara i skolan som följd av hälsomyndigheternas rekommendationer.

Alltjämt är fjärr- och distansundervisning något som kräver speciella beslut. Själva utbildningsformerna ska med andra ord censureras.

Användningen och utveckling av informationsteknologiska verktyg har ända sedan andra världskrigets innovativa krypteringsprogram fortsatt att imponera. E-post har på tre decennier tagit över större delen av posthanteringen, samtidigt som nya meddelandeformer utvecklas: sms, Instagram, Twitter och Facebook. Medan skrivmaskin så sent som på 1970-talet var ett verktyg för särskilt utbildade kontorister, knattrar nu alla studerande självklart fram sina meddelanden och rapporter.

Under coronakrisen har bildkommunikation gjort ett definitivt genombrott via FaceTime och Zoom. I klassrummen har inte bara den svarta tavlan bytts mot en vit. Den har integrerat informationsteknologin i form av SmartBoard. Eftersom tillgången på sökverktyg, analys- och simuleringsprogram är så stort, måste man fråga sig: varför går det så långsamt, när det går så fort?

Så även om program för "elektroniska klassrum" uppdaterats vart annat år sedan millennieskiftet – och många lärare ännu inte prövat på något av dessa – är det med andra ord uppenbart att informationsteknologins påverkan på undervisning och lärande är så oändligt mycket mer än en fråga om "fjärr- och distansundervisning".

En tydlig oro handlar om studerande med olika funktionsnedsättningar, t.ex. nyanlända som ännu inte hunnit lära sig svenska tillräckligt. Och hur ska man kunna samla in ett tillräckligt underlag för att kunna sätta betyg på avgångselever? Det är uppenbara svårigheter som kräver att redan vunna erfarenheter samlas och sprids.

I avhandlingar och pedagogiska tidskrifter finns mycket omfattande erfarenheter dokumenterade som visar att våra förväntningar på de studerandes kunskaper och färdigheter snarare kan höjas än minskas.

Förutsättningen för detta är dels att skolor leds med en grundsyn som integrerar informationsteknologin i hur undervisningen bedrivs, dels att landets lärare får möjligheter till fort- och vidareutbildning om utbildningsformer anpassade till de studiegrupper man har.

Vi menar att:

- man för det första inte ska se informationsteknologin som undervisningens val mellan ett digitalt antingen eller utan som ett både-och; det handlar inte om att ersätta en form med en annan utan att integrera allt mer avancerad informationsbehandling i undervisningen, som förhoppningsvis också innebär personliga möten.
- man för det andra utifrån redan befintlig forskning kan etablera olika grundformer för hur undervisningen bör läggas upp beroende på vilka grupper som ska studera; enskilda lärare ska inte behöva uppfinna hjulet på nytt.
- man för det tredje nu visar ledarskap genom att visa hur informationsteknologin infogas i undervisning vid landets lärarutbildningar. Verkligheten ger den pågående översynen av lärarutbildningen nya direkтив.

Vårterminen slutar förmodligen med en skolavslutning över nätet. De lärare och utbildningsledare som verkat för att informationsteknologin ska ses som en möjlighet och inte som ett hot, är rädda att många nostalgiskt återvänder till klassrummen. Det är nu skolledare måste visa sitt ledarskap.

Åsa Morberg, docent

Lars Torsten Eriksson, professor emeritus

Strömstad , covid-19 och ekonomin

Gudmund Bergkvist, Per Flensburg

Insändare i Strömstads tidning 5 maj 2020

Strömstad kommun har mycket aktivt satsat på besöksnäring och handel och utnyttjat de fördelar som finns med närhet till befolknings- och kapitalstarka delar av Norge lik-

som en underbar natur som dragit både turister och ägare av fritidshus. Det har funnits gott om jobb för ungdomar även utan speciell utbildning.

I samband med covid-19-krisen med nedstängd gräns till Norge och rekommendationer kring minskat resande drabbas en sådan kommun av stor arbetslöshet. Många företag speciellt inom handel och besöksnäring hotas av konkurs då deras intäkter dramatiskt minskar eller till och med försvinner helt.

Lösningen på sikt är ett mer diversifierat näringsliv som breddar möjligheten till arbete. Men det krävs högre utbildning, både teoretisk och praktisk. Jobben blir också troligen mera välbetalda vilket gynnar kommunen.

Strömstad akademi har tidigare både i samarbete med Högskolan Väst och separat försökt få ungdomar och andra att gå en så kallad akademisk inspirationskurs som skulle omfatta dels vad högre studier innebär, insikt om olika yrken både utbildningsmässigt och vad ett arbete innebär samt en ökad förståelse för vikten av kunskap. I sin strävan har akademien erhållit stöd av politiker.

Upprepade försök att få deltagare har tyvärr misslyckats. Vi gör nu igen ett nytt försök att få deltagare. Vi siktar i första hand på gymnasieelever men även andra, till exempel arbetslösa inom besöksnäringen, är naturligtvis välkomna.

Formerna för en sådan kurs kommer att modelleras alltefter behov och förutsättningar som föreläsningar, gruppmöten och möten via online lösningar till exempel Zoom.

Vi kan också nämna att Strömstad akademi (om det godkänns av årsmöte nu i år) kommer starta en ungdomsavdelning för dem mellan 18-30 år. Medlemmar i denna kommer få tillgång till akademins verksamheter, möjlighet att få mentorer och även publicera i en speciell onlineserie.

Gudmund Bergqvist
Per Flensburg
Strömstad akademi